

een zaak die goed is. Als personen hebben wij in vrede met elkander te leven, maar ook als kerken. En als zij de liefde niet betrach- ten, dan zou op haar de tucht niet moeten worden toegepast. De hinderpalen moeten dan ook worden weggenomen. Ook als een weduwnaar in het huwelijk treden zal, doen er zich vaak bezwaren voor in den tijd van ondertrouw, en vrees bekruipt soms het hart, of de vrouw niet veel veranderen zal, wat men liefst onveranderd liet. Een huwelijk kan hier zelfs op afstuiten. Maar als de man weet, dat de vrouw hem van den Heere is geschonken, dan zijn die bezwa- ren nooit overwegend.

En zoo moeten wij nu ook doen, nu er een huwelijk tusschen twee kerken zal plaats hebben. Geen bezwaar mag dan ook gescheiden houden, wat bij elkander behoort, wijl wij nu God geboren zijn.

In Ezra's dagen, toen de tempel werd her- bouwd, waren er verkeerde geesten, die den bouw wilden verstoren. En ook in onzen tijd krijgen wij slagen van links en rechts; maar voorwaarts is de weg! De onaangenaamheden moeten wij dragen, om elkanders wonden straks, zoo wij vereenigd zijn, te kunnen verbinden.

Toen er nu bevel kwam van 's Koningswege, dat de bouw moest worden gestaakt, hield men op. Maar God werkte een Hagga, en ziet, de bouw werd voltooid. Ja, wijl God dit werk wrocht, had Darius een bevel gegeven, dat kloek als een klok. Wie tegenwerken zou, moest worden opgehangen aan een hout, uit zijn eigen huis genomen (Ezra 6:11). Zoo gaat het ook in deze dagen. Wie de zaak der vereeniging tegenstaat, staat den Heere tegen, en is van den Heere gevloekt! Een van ge- moed moeten de vereenigde kerken voorttrek- ken, want dat zal God te eere zijn!

Broeder Vrolijk, een der oudste afgevaar- digden, bezag deze heilige dagen, die hij nog in den avond zijns levens mocht zien aanbre- ken, in het licht der geschiedenis van de laatste 50 jaren. Wanneer hij naging welke po- gingen gedurende al dien tijd waren aange- wend, om in het genootschap een verandering ten goede te brengen, zoo kon spreker niet dan met blijdschap in herinnering brengen het gebeurde in de laatste jaren, waarbij wel niet die pogingen waren gelukt, maar toch de bede der vromen verhoord. Als hij nu echter in de vergadering rond zag, en het aangezicht van vele broeders aanschouwde, van wie men ker- kelijk nog gescheiden bleef leven, zoo was het hem een dringende behoefte des harten, sterk aan te dringen op de gewenschte vereeniging. In de laatste jaren had God getoond dat zijn Raad zal bestaan, en zijn weg een geheel an- dere is, dan wij hadden verwacht. Zijne blijdschap daarover uitsprekende, eindigde spreker met de bede, dat de kloze, die ons nog van de broeders scheide, weldra zou mogen wor- den gedempt, opdat wij in eenheid des geestes zouden leven en Christus als Koning onder ons en in ons mocht werken.

Dr. Van Goor, die hierop het woord ver- kreeg, wilde ook een enkel feit uit de dagen van Ezra in de herinnering terugroepen. „In die dagen," zeide spreker, „toen de tweede tempel na groote worsteling werd voltooid, vernemde zich bij het volk een stem des ge- weens met die des gejuichs. Ook in mijne ziel wordt die dubbele stem gehoord. Ik mag mij niet ontveinzen, dat ik langen tijd van oordeel was, dat er van vereeni- ging niets kon komen, wijl er over conscientie- bezwaren zou moeten worden ingestapt. Sinds eenige dagen echter woog mij op de ziel, dat God de eenheid der kerken ten zegen heeft voorgeschreven. Geschiedenis der kerken mag voortduren, wanneer hooger belang dit meebrengt, zoo oordeelde ik. Maar helderder blik in de onderscheiding tusschen instituut en organisme, en duidelijker onderscheiding van hetgeen de Leeuwarder Synode ons bood, deden mij zeggen: Nu moet de vereeniging komen, want anders komt ze nooit. Daarvoor dank ik God. Mogen we dan samenkomen onder de heerschappij van den Koning der kerk, die het heeft gemaakt, gelijk het te dezen dage is. Onze God doet wonderen! Hij gebiedt en het staat er. Want Hij, die aan de rechterhand des Vaders zit, heeft ons onze eenheid geboden. Als schier gansch Israël zijne offers bracht aan de Hallen der heiligen, stond Elia op, de Godsmann. Hij richt het altaar op uit twaalf steenen, naar het getal der stammen der kinderen van Jacob. Het gebied klimt omhoog, het vuur van den hemel daalt neder, en het offer stijgt op. Jehovah, de Heere is God! Ook nu ga zulk een offer op tot Hem, die wonderlijk is in raad en groot van daad. Ook nu in deze dagen, worde het ons duidelijk, dat de Heere God is. Hij geeft ons heil, Hij geeft ons voor- spoed. Hij geeft ons een rijken oogst van voorspoed op dezer' eerstelingen!

Dr. Wagenaar wenschte zijne stem aldus te motiveren: Ook ik, zeide spreker, erken te hebben behoort tot hen, die de bezwaren, welke er aan de vereeniging verbonden zijn, diep gevoelen. Die bezwaren kwamen mij eerst voor als conscientiebezwaren, en daarom meende ik den vrede ten offer te moeten brengen aan de waarheid. Twee bezwaren v.n.l. wierpen het grootste gewicht in de schaal. Allereerst, dat wij het onzen plicht zouden moeten achten, de kerkelijke gemeenschap met de leden der Ned. Herv. kerk te verbreken. Maar die steen is van het harte gevallen, toen ik de toelichting vernemen mocht, die door de gedeputeerden der Chr. kerk werd bereidwillig op dit bezwaar werd verstrekt. Met die toelichting kan ik mij gansch vereenigen; en ik wensch vereeniging op een terrein, waarop wij elkander niet indeuken, maar elkander zullen ontmoeten met onze bijzondere eigenaardigheden. Ook omtrent het tweede bezwaar heeft de zamenpreking vol- doende licht geschonken.

Nu de conscientiebezwaren zijn weggenomen, zal er verheuging bij mij zijn, wanneer het concept-besluit aangenomen wordt, maar toch met beving, dat er zich draaikolken zullen vormen als de twee stroomen in één bedding worden geleid. Het indenken in elkanders gedachtengang zal noodig moeten zijn, om de praktische bezwaren uit d'n weg te ruimen.

Gedachtig evenwel aan het gebod des Heeren en aan de bede van den Hoogepriester: „Ik wil dat zij één zijn, gelijk als wij één zijn," mag de vereeniging der kerken niet langer worden uitgesteld. Ook de voordelen hiervan zullen zeer groot zijn. Het tref mij telkens als ik zie, hoe er versterking is van het Cal- vinisme in het buitenland; het volk in andere streken laat zichervoeren door een ontplo- en geruchtmakend Methodisme. Op Neerland's erve daarentegen is er een opleving der be- ginselen gekomen, ook onder het volk, dat opkomt voor de burgerrechten der oude Geref. vaders. Studie wordt weer gemaakt van de Geref. beginselen en geestelijk genot in de practijk der godzaligheid gemaakt. Dit doet God

niet zonder doel! Hij wil, dat wij zullen let- ten op de teekenen der tijden, en dat wij elkander versterkende ons saam zullen opma- ken, teneinde van Nederland weder moge uitgaan de kracht van de Geref. religie."

Hierna zette spr. uiteen de zegenrijke ge- volgen, die de vereeniging zou kunnen hebben op kerkelijk gebied. Voornamelijk in kleinere gemeenten zullen velen de geleerden komen versterken, die nu nog een struikelblok aan den voet dragen door het gescheiden leven van beide kerken. Ook tegen de macht van het liberale beginsel, dat schijnbaar weder had gezegevierd, hebben wij de geleerden te sluiten. Het zendinggebied roept ons toe: Help! ons en laat ons niet langer het slachtoffer zijn van uwe gedeeldheid. Op sociaal gebied mag alleen heil van het Calvinisme worden verwacht. En op wetenschappelijk terrein kan de verdeeldheid niet dan nadeelig op de wetenschap werken. Doordrongen van het hooge gewicht der vereeniging, hoewel vreesende voor de moe- lijkheden der toekomst, verklaarde spr. voor de aanneming van het concept-besluit te zullen stemmen.

Prof. Rutgers als rapporteur ontving nu nog het woord, en wees op het gemakkelijke van de taak, die hij op dit oogenblik had te ver- vullen. Geene bedenkingen waren ingebracht, waarop Z.H.Gel. behoefte te antwoorden. Even- wel wilde hij, ter wille van hen, die de discussie in de commissievergaderingen niet hadden bij- gewoond, kortelijk uiteenzetten langs welke weg men tot het heerlijk resultaat was geko- men. Waar men soms nog bevestigd was voor komende bezwaren, daar hoopte spreker, dat men bij het opkomen van botsingen zou buk- ken voor de ordinantie van Gods Woord, want dat zou voldoende blijken om alle moeilijkheden uit den weg te ruimen.

Er de voorzitter het concept-besluit in stem- ming bracht, richtte hij tot den voorzitter van de deputaten der Chr. kerk de vraag, welke betekenis het eventueel aannemen van dit besluit hebben zou voor de Chr. kerk; of het noodig zijn zou het besluit op de eerst- volgende Synode der Chr. kerk ter tafel te brengen, of wel, dat bij aanneming de juich- toon door het land zou mogen doorgaan, dat de vereeniging tot stand was gekomen. Het antwoord hierop van Dr. Van Andel was, dat de gedeputeerden slechts een persoonlijk oordeel konden uitspreken. Evenwel twijfelde hij niet of de eerstkomende Synode der Chr. kerk zou zich verblijden over de aanneming, wijl het concept ten volle rekende met de bedoe- ling der Leeuwarder Synode en genoeg deed aan wat zij als voorwaarde gesteld had.

Het gewichtig oogenblik was alsnu gekomen, dat de Ned. Ger. kerken tot stemming en dus tot beslissing in deze gewichtige zaak zouden overgaan. Vóór dien tijd echter had de Syn- ode behoefte om het licht van 's Heeren Geest af te smecken, hetwelk zij deed door biddende te zingen Ps. 25: 2.

Een indrukwekkende stilte heerschte in het kerkgebouw, toen eerst aan de adviseerende, vervolgens aan de stemhebbende leden het oordeel werd gevraagd. Uit aller oogen was innerlijke blijdschap te lezen, toen aller advies en aller stem voor de aanneming van het concept-besluit werd uitgebracht, hetwelk alzoo met eenparigheid van stemmen tot besluit der Synode werd verheven.

Nadat aan de reeds vroeger zitting hebbende commissie, bestaande uit Dr. Kuyper, Dr. Rut- gers, Dr. Sikkel en Dr. Van Van Goor, als vijfde lid nog Dr. Fernhout was toegevoegd, welke commissie het besluit effect moest doen sorteren, werd de vergadering voor een half uur geschorst.

Na heropening der zitting deed de voorzit- ter het voorstel, dat de Synode hare wensch zou kenbaar maken, dat in de onderscheidene kerken op Zondag 30 Sept. in het openbaar God zou worden de dank gebracht voor zijne gunst, wijl niet alleen in de binnenkamer, maar ook in de kerken vaak voor het welzijn der dezer zaak was geboden. Ook werden de ge- deputeerden der Chr. Geref. kerken verzocht te willen meewerken, dat ook in hunne kerken de juichtoon des danks over de vereeni- ging zou opklommen tot God.

Hierop richtte de voorzitter het woord tot de gedeputeerden en sprak ongeveer aldus:

„Geachte Broeders Deputaten! Nadat de Synode tot dezen stap is gekomen, rust op mij de aangename taak u als deputaten van de Chr. Geref. kerk officieel aan te kondigen, dat de Synode het voorstel uwer Synode heeft aangenomen. Mij klijftende van deze taak, voeg ik er bij, dat het mij zelden zoo zwaar is ge- weest voorzitter te zijn als ditmaal. Zelf te moeten zwijgen, en anderen te laten spreken kostte mij moeite, waar de lippen mij brandden om te spreken. Gelukkig wordt mij echter nu de gelegenheid geboden, om te verklaren, hoe ik mij met dit besluit heb mogen vereenigen, en hoe ik nu en van mijn gelukkigste oog- blikken belevens mag. Ik doe dit in een eemigzins andere stemming, als waarin anderen dezen morgen zich hebben uitgespro- ken. Toen ik door de Almachtige Genade, waaraan elk uwer de toebereiding van zijn leven dankt, op den weg van leven en waar- heid gebracht werd, werd ik — dit mag ik niet ontkennen — teleurgesteld, toen ik den kring der belijders binnentrad. Het smartte mij de gedemptheid van het leven te zien, het onzekere van de lijn, waar langs men zich bewoog, de zucht om den schijn aan te nemen, alsof men de waarheid Gods beleed, terwijl toch de gemeente van de belijders werd af- gebracht. Van moet aan bracht mij dit met die kringen in botsing. Toen ik daarop met die kringen uwer kerk in aanraking kwam, was er een oogenblik, dat ik mij afvroeg: Is niet dat mijn plaats? Veel warmer sympathie vond ik bij u, dan in de kringen, waarin ik mij bewoog. Maar de mensch wikt, God be- schikt. Als ik aan de neiging van mijn hart had toegegeven, zoo zou misschien veel ach- terwege zijn gebleven, wat wij nu hebben mogen zien gebeuren. Bij vele belijders der Herv. kerk vond ik bezieling en geestdrift voor hetzelfde, waarvoor ook mijn hart warm klopte. Maar toch, ik gevoelde, dat bij u de overtuiging diep wortelde, hoe het niet alleen er op aankomt de waarheid te hebben, maar ook naar de waarheid, als kerk Gods op aarde te leven. Zoo werd ik gestermd; maar ge- streken heb ik tot dat warnste ontwaakte, geest- drift merkbaar werd, een gisting werd geboren, en de vrucht van Gods werk was, dat op dit oogenblik dit groote getal van belijders kerke- lijk in ons land mogen worden begroet. Toen nu deze twee kringen zich hadden gevormd, waakte het onmiddellijk besef op: Het moet één worden. Maar helaas, bange mochte kostte het, om het zoover te brengen. Vinnig stonden de broeders vaak tegenover elkander. Maar nooit u de uiting der lippen scherper, en neemt het woord een vinniger toon aan, dan wanneer de broeder tegenover den broeder

staat en ieder zijn eigen weg wil gaan. Die regel faalde ook hier niet. Deiderzijds was bittere zonde; maar de drang van het bloed, de drijfkracht der broederlijke liefde bleef merk- baar voor wie zielkundig den strijd gadesloeg. En nu geeft God de Heere niet alleen, u als broeders te mogen begroeten, maar ook dat de weg van kerkelijke saamleving nu slechts een kwestie van regeling, dus van tijd geworden is. Velen in ons land kenden wel het geestelij- ke leven, maar waren niet met liefde voor het Zion Gods bezield; nooit hadden zij nog uitgeroepen met den Psalmist: „Eer vergete mijn rechterhand zich zelve, 200 ik u vergeet, o Jerusalem. Een zegening van de laatste wor- steling echter was het, dat de bemoeiing met het Zion Gods toenam, en een brandend ver- langen geboren werd, om niet alleen maar het Zion Gods zich te denken in de bespie- geling der verbeelding, maar om de werke- lijkheid er van in ons land ook te aanschouwen. Die lidders voor Zion zijn het, uit wier hart nu de dank opklint tot den Koning der kerk, die dit alles gewrocht heeft. Het oogenblik van fitelende vreugde in de ziel is gekomen, nu de beide kerken als de verloofde bruid en bruidegom met jubelzangen worden ontvangen. Zion Gods, nu is het de tijd, dat het kleed der rouwe mag worden afgelegd, het bruidskleed mag aangetrokken. Knechten Gods, geeft God dan de eere, en doen wij dit door met elkander te zingen Ps. 134."

Na deze weglepende toespraak nam Dr. Van Andel, de woordvoerder der Gedeputeer- den van de Christel. Ger. kerk, het woord, en sprak zich ongeveer aldus uit:

„Het mij vergund op dit oogenblik in herinnering te brengen, dat een uis geweest in de geschiedenis der kerk, waarop het na- tuurlijk was, dat de broeders verstrooid wer- den, toen nl. de profetie tot vervulling werd gebracht: Zwaard, ontwaak tegen mijn herder en tegen den man die mijn metgezel is; sla dien herder en de schapen zullen verstrooid worden. Toen de Christus in het graf lag, moest er wel een verstrooiing der schapen zijn. Maar die kon niet voortduren, ook nadat het zwaard weder in de schede was gekeerd en de triumf kreet door de kerk kon worden aangeheven: De Koning leeft. Dan toch zou het gescheiden blijven der broeders den schijn hebben gege- ven, dat Christus niet leefde, maar nog dood was. En ook ons gescheiden leven, dat zoo vele jaren aanhield, heeft den schijn kunnen geven, alsof Christus nog in het graf lag, of althans dat Hij was een zwakke herder, die de schapen niet bij elkander houden kon. Maar op dit oogenblik heeft Christus dien smaad van zich afgewend.

Hij brengt zijn schapen bijeen, en het uitzicht wordt gegeven, dat wij elkander zullen kunnen verklaren, dat de kiem, nu in de aarde gelegd, een groote vrucht heeft gezeet met welriekende geuren.

God had ons eer voorwaarts gebracht op den weg van het kerkelijk leven, maar Hij gaf ook u in het harte, uwe stem te verheffen, en ons toe te roepen: Wij behooren bijeen.

Wij hebben uwe stem gehoord, het was de stem van een broeder. En al zij die stem ook: Terug, gij gaat verkeerde wegen op, zoo heeft God ons toch in het harte gegeven om te zien, en ziet, wij aanschouwden het aange- zigt van een geliefden broeder. Toen hebben wij saam gesproken, en elkander langen tijd verkeerd verstaan. Maar nu staan wij hier, door Gods Geest steeds nader tot elkander gebracht, aangezicht tot aangezicht. Het is zoo, nog is er iets, wat tusschen ons ligt, en mochte al het kost, dat uit den weg te ruimen. Maar wij vertrouwen, dat Koning Jezus, die macht heeft over koningen en prinzen, ook macht heeft over onze willen, en die zóó zal buigen, dat er een effene baan worden zal.

Al ligt er nog pijn tusschen ons, daarover hebben wij reeds elkander de hand kunnen reiken, en nog eenige tijd, en onze voeten zullen tot elkander naderen. Dit deden wij niet met onte wijheid, niet onte vingers hebben saamgevoerd in het leven tweeweggebrakt, maar God blies in ons en Hij heeft getoond, dat bij Hem mogelijk is, wat bij de menschen onmogelijk is, en dat Hij het woord zijner belofte vervult: De Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde. Neen, het is niet ons werk, maar een werk des Heeren, wien alleen de eere, heer- lijkheid en dankzegging toekomt. Zijn hand merk ik er in op, dat ons voorstel met alge- meene stemmen werd ingediend, en ook uw besluit op dit voorstel met algemeene stem- men is genomen. Wel is waar zullen wij straks, als wij te samen zijn, een herstellende gelijk- zetting maar dit is zeker: Hoe meer wij el- kander zullen liefhebben, des te gemakkelijker zullen wij elkander kunnen dragen, want wij zijn kinderen van éénen Vader. En daaren- boven: de tijd tot twint rest ons niet, wij te vinden zich ook zullen vereenigen. Laat dan onze stroomingen ineen vloeien tot een hel- deren bruisenden stroom, zij het ook met draai- kolken. In poelen vindt men de draaikolken niet. En de kerk zal daar niet in ondergaan, daar zorgt Jezus voor. Alleen onze dwaashe- den zullen er in ondergaan, de kerk zal blij- ven. Daarom geven wij ook zoo gaarne ad- haesie aan het voorstel der Synode, om de kerken uit te noodigen, om den Heere op den eerstvolgenden Zondag in den gebede te danken. En wij vragen u vrijheid, het genomen besluit ter kennis te mogen brengen van onze kerken, opdat niet alleen de Kerk hie- roboven, maar ook de Kerk hier beneden God den dank bringe voor zijn eigen werk.

Aan het einde d'ezzer rede, met zooveel geest- drift uitgesproken, reikte Dr. Van Andel in den naam des Heeren den Voorzitter der Synode de hand, ten teken van de hartelijke en trouwe broederlijke, die voortaan tusschen de beide kerken moge bestaan.

Het Amen, dat op dit indrukwekkend oog- blik uit eenige monden opsteeg, bezegelde den door God gelegden band tusschen de beide groepen van kerken, waarvan deze heilige handdruk het zinnijk symbool was.

De Voorzitter sprak zijn dank uit voor dit gesproken woord, en verzekerde, dat die hand- druk niet alleen door hem persoonlijk was aange- genomen, noch ook door de vergadering al- leen, maar door de gezamenlijke kerken in liefde werd aanvaard.

Het verzoek om de besluiten der Synode in de Bazaar te mogen opnemen, werd algemeen ingewilligd.

Wij de behandeling van zaken van anderen aard, die nog op den weg der Synode lagen, de heilige stemming des gemoeds al te zeer geweld zou aan doen, werd op voorstel van den Voorzitter, de zitting voor dezen dag ge- sloten, en ging Dr. B. van Schelven, na het zingen van Ps. 68:5, de vergadering in dank- zegging voor.

Woensdag 16 September.

Met het aanheffen van Ps. 68: 7 en het voorlezen van Ef. 4: 1-17, opent Dr. van

Goor, als loc. voorzitter, de vergadering, waarna hij voortgaat in den gebede. De scribe doet voorlezing van de korte notulen der laatste drie sessies. Alnu komen verschei- dene punten van het agendum ter tafel en doet Dr. Fernhout voorlezing van het rapport van deputaten in zake der kerken van wijlen Dr. Ledeboer. Over dit rapport wordt door eenige broeders gesproken, en wijl van een toenadering van deze kerken nog geen sprake kan zijn, worden de deputaten gecontinueerd, en wordt hun nogmaals in last gegeven de vereeniging ook met deze kerken voor te be- reiden. Hierop geschiedt voorlezing van eenige andere rapporten. Nadat er een voordracht van deputaten voor de proceskosten had plaats gehad, één uit elke classe, trad Dr. J. C. van Schelven op als rapporteur, om rapport uit te brengen op de vraag, of het niet wenschelijk is, dat het preparatoir-examen voor de toe- gelatenen naar Art. 8 D. K. anders worde in- gericht dan dat voor de candidaten? Deze vraag werd toestemmend beantwoord, en een commissie van drie leden benoemd, met last om voor den volgende dag een schema hier- toe in gereedheid te brengen.

Aan de bespreking van het rapport op de vraag der classe Amsterdam, of het niet wen- schelijk ware, dat de Synode aan de deputaten voor het onderzoek naar Art. 8 D. K. de be- voegdheid overlate, om te bepalen, of de ex- aminandus al of niet tot een hernieuwd onderzoek kan worden toegelaten, nemen ver- schiedene broeders deel. Deze vraag, gesteld ter vergemakkelijking van de taak der de- putaten, wordt zóó beantwoord, dat er singuliere gaven vereischt worden welke aangeboren, en andere, die door wederbarende genade ook op lateren leeftijd kunnen geschonken. Indien de eerste worden gemist zouden deputaten een examinandus mogen ontraden zich nogmaals aan een onderzoek te onderwerpen. Het rap- port van deputaten in zake de beroepbaar- klaring van Dr. W. Raman wordt voorgelezen, en de commissie onder dankzegging gedé- char- geerd.

Hierop brengt Dr. Langhout rapport uit over de ingekomen vraag, of er bij de be- diening van den Heiligen Doop aan kinderen van ouders, die niet tot het H. Avondmaal zijn toegelaten, getuigen vereischt worden? Dit rapport wordt goedgekeurd, en door de Syn- ode uitgesproken, dat in het algemeen het optreden van getuigen wel geraden is, terwijl deputaten worden benoemd, die op een vol- gende Synode deze kwestie, ook van historisch belang, principieel zouden kunnen behandelen.

Met betrekking tot de vraag, hoe groot in een kerkeraad het getal ouderlingen moet zijn, om de diakenen niet meer tot den kerkeraad te nemen, spreekt de Synode uit, dat zij in plaatselijke aangelegenheden een kerk niet mag ingrijpen. Daarom heeft iedere kerkeraad voor zichzelf deze vraag te beantwoorden ter- wijl er natuurlijk recht van appel van de zich ver- ongelijkt gevoelende partij op de classe, of c. q. de Synode zijn zal. Vele broeders namen deel aan de levendige bespreking over den dienst, dien de oefenaars in de kerken vervullen. De aanstelling van een oefenaar voor bepaalde tijd is eigenlijk onbestaanbaar. Wanneer dat gebeurt, wordt zulk een oefenaar een waarne- mend predikant en neemt zij den schijn aan, alsof hij in het ambt stond. Noch het een, noch het ander is juist. Daarom wordt beslo- ten, dat de classen langs kerkelijken weg, met de noodige voorzichtigheid, en zonder iets te kort te doen aan de betekenis, die in de Geref. kerken de oefening heeft, al wat met het juiste beginsel niet overeenstemt, hebben uit den weg te ruimen.

Hierop wordt de zitting voor een uur ge- schorst en gaat Prof. Kuyper in dankzegging voor.

Na de heropening wordt allereerst in be- handeling gebracht een verzoek van het sta- tistisch bureau te Amsterdam, dat zich tot den voorzitter gewend had, met de vraag om mededeeling te mogen hebben van het getal der beedeiden in iedere gemeente, en tevens een antwoord op verscheidene onderschikte vragen, b.v. hoeveel der beedeiden wegens dronkenschap reeds waren veroordeeld enz.

De Synode die hierover geen zeggenschap heeft, neemt natuurlijk geen besluit; op eenige bezwaren wordt gewezen, en de beantwoording aan de prudentie van de kerkeraaden over- gelaten.

Op de vraag, welke kerk als Synodale kerk zal optreden, wordt op voorstel van den voor- zitter Amsterdam aangewezen. Hoewel Dor- drecht ditmaal voorzeker in aanmerking komen mocht, zoo zou deze kerk wellicht door finan- tieele bezwaren worden gedrukt, en om meer- dere redenen was het zeer raadzaam Amster- dam den voorkeur te geven. Aan de Koningin zou van dit besluit worden kennis gegeven, opdat de stukken, aan onze kerken gericht, aan den kerkeraad van Amsterdam zouden worden opgezonden.

Vervolgens doet Dr. Boonstra, als rappor- teur, voorlezing van het rapport over deputaten voor het verband van kerk en lager onderwijs. Deze commissie, bestaande uit Dr. De Hartog, Dr. Geesink en Dr. Van Goor, was van meening dat er verband tusschen kerk en school moest zijn, ontried echter den kerken zelve scholen te stichten, adviseerde dat van kerkeraadswege ook toezicht op de scholen moest gehouden, en barmhartigheid moest worden geoefend ook in dit opzicht jegens min bedeelde ouders. De bespreking vond levende belangstelling, en de conclusie werd genomen, dat de kerkeraaden toezicht hebben zouden op het onderwijs, met dien verstande, dat zij zich uitsluitend hebben intelen met het Christelijk karakter van de opvoeding der kinderen, als gedoopten in de Kerk van Christus.

Prof. Rutgers doet voorlezing van de mede- deeling der correspondentie tusschen den ker- keraad van Arnhem en Dr. K. W. Vethake en van de resolutie dienaangaande door de classe genomen. Deze mededeeling der classe Arnhem wordt als goedgeaard aangenomen, met betuiging van diep leedwezen, dat de zaak zulk een verloop gehad heeft.

Nadat nog eenige bewaarschriften waren voorgelezen en nog eenige punten van tucht en geschied waren besproken, gaat de verga- dering over in comité-generaal.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

DIETAL: Scheemda, L. G. Goris te Kampen, H. F. Hoeksma te Appingedam en F. Petersen te Kampen.

BEROEPEN: Ferwerd, R. J. v. d. Veen te Drie- sum, — Westraan, H. te Velde, cand., — Zeevul- len, H. F. Hoeksma, cand., — Dassen, M. van de Boom te Ambt-Vollenhove, — Middelharnis, C. Stelstra te Veen.

Synodale Genootschapskerk.

BEROEPEN: Gorinchem (sic, Zeger), E. C. Gra- vemeijer te Oldenboorn, — Schelven, C. H. Kui- peri te Haften, — Kampen, Y. J. Boutsma te Zee- termeer, — Breda, J. W. B. Bakhuizen van den Brink te Amsterdam, — Vinkeveen, B. M. Man- te 's Heer-Abtskerke, — Kat, J. Hoek te Zeevul- len, — Acquis (d. Zalt Bommel), M. M. de Lint te Oolt- gensplaat (d. Rielle), — Dokkum, R. J. Jungius te Deldum, — Stellingma, J. Rijnbeek te Ter- aard, — Echeld (dij Tiel), J. C. V. Meischke te Raamsdonk.

AAOERBOMEN: Gorkum, E. Gravemeijer te Olde- boorn, — Urk, H. Rombach te Ermelo (buiten vaste bediening), — Ravenswaai, A. v. Veen te Ben- schop, — Terheide, D. Vreugdenhil te Strijen, — Rotterdam, H. M. van Nes te Woudenberg, — Leidschendam, A. van Veen te Benschop, — Langweer, D. van Popta te Papen- drecht c. a., — Leerdam en Keckenger, B. J. van Heijningen te Kesteren, — Bunschoten, D. Meerburg te Vreeswijk aan de Vaart, — Lichtevoorde, H. C. Speelman te Uthrecht c. a., — Wester Nijland en Sasumbeek, E. van Kleffens te Sildbeek, — Leeuwarden, D. J. Veen te Bergharen, — Vierlings- beek, J. W. van Maanen te Dalen, — Kat, J. Hoek te Zeevulhove.

De colleges namen wederom een aanvang. De opening had Woensdag j.l. plaats met een toespraak van den Hoogeerzaren Fabius over den strijd voor het beginsel. Spreker wees allereerst op het ernstige van dezen tijd, waarin de denkwijze van 1789 de heerscheide is, niettegenstaande de beloften van geluk hebben gefaald. Inzover is het einde van deze eeuw ernstiger dan dat der 18de. Maar daartegenover geeft de Heere ook rijke stof tot danken. Welk een verschil tusschen het heden en een total jaren geleden. Hoe klaag- den Groen en Wormser over schier alge- meene lawaai. Thans wordt een vragen naar beginselen gevonden, en een moed om die door te trekken ook door het eigenbelang heen.

Smartelijke ervaringen ontbreken daarbij niet. Elke tred voorwaarts op de lijn van het be- ginsel doet enkelen teruggaan. Dit noopt tot voorzichtigheid. Wie alleen voortloft zonder zich om anderen te bekommeren, wordt vaak minder door liefde voor het beginsel, dan door eigenliefde gedreven. Liefde voor het beginsel zal zich in matiging openbaren, die de kans op verwezenlijking vermeerderd, gelijk daar- toe ook de barmhartigheid maant, die doet stilstaan om ook den naaste langs de helling op te trekken. Maar toch moet het weggan van sommigen ons niet modeloos doen worden. Lezen wij niet ook in den Heland, dat velen, die eerst volgden, na eenigen tijd achterbleven? Het toestroomen van de menigte kan bewijs zijn van gebrek aan de noodige scherpte.

Voor beginselen is weer een luisterend oor. Niet het minst mag dit aan deze universiteit worden gewacht. Blumtschli zegt, dat de jeug- digen van jaren het meest naar radicalisme neigen. Terecht, in zoover het radicalisme vaak goede opzichten vervult. Maar toch ook in dien beteren zin, dat een jongeling gaarne naar beginselen hoort, zij het ook deels, omdat hij nog niet weet hoe zwaar het valt steeds het beginsel te volgen. Tot de grootste zegeningen behoort het behoud van idealen op den mannelijken leeftijd. Doch dan wenne zich ook de jeugeling om naar beginselen te vragen; hooge eischen te stellen; te strijden tegen alle platheden en cynisme. Maar niet alleen vrag men naar beginselen; ook handele men daarnaar. Allereerst tegenover zichzelf.

Op den duur kan echter geen idealisme stand houden, dan voor zoover het rust op geloof. Gods Woord is de maatstaf. Dat Woord ons beginisel. Voor wetenschap en leven. Dit zegt veel. Het is een reuswerk de wetenschap in haar geheel tot Gods Woord terug te leiden, en ons denken van revolutionaire bestanddeelen te zuiveren. Het revolutionaire radicalisme en socialisme oefenen ook op Christelijke kringen invloed. Ook het leven dient door Gods Woord beheerscht te worden. Het leven als student moet uit eigen beginsel worden opgetrokken. Zij men daaraan indachtig ook bij het aankomen van jongeren. Naar Gods Woord is alle meerderheid om daarmee den mindere te dienen. Elk verkeer is geoordeeld, dat bel- letten zou aanstands naam naar te knielen in gebed.

Gods Woord ons beginisel. Wie dat verstaat, verheft zich niet boven anderen, die het beginisel minder streng doorvoeren. Dan heeft men geen lust in uitdrijven. Dan berekent men niet welk loon straks toekomt voor het verkeer aan deze plaats. Dan verlaat men zich niet op zijne liefde voor het beginsel. Want ach, — ons beginisel is alleen — vriendschap tegen Gods Woord. En ons zijn alhier is genade alleen.

Uit den aard der zaak bepaalde de kring der hoorders zich tot de studenten, hun hoog- leeren en enige directieuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs.

De oud Minister, prof. De Savornin Lohman, die, zooals bekend is, nonactief was, tijdens hij het ambt van Minister bekleedde, zal nu voortaan weer tot het gewone kader der juri- dische faculteit behooren, en alzoo zijn krachten wijden aan de Vrije Universiteit. Terwijl wij voor het Vaderland zijn afgetreden als Minister betreuren, kunnen wij toch niet anders dan ons hartelijk verblijden, dat zijn persoon en talenten weer der Vrije Universiteit en der be- oefening der wetenschap op den grond van Gods Woord zullen ten goede komen.

De Heere doe zijn werk tan, s dezen weg, tocht tot een rijken zegen voor ons Vaderland gedien! Onze gedachten zijn niet zijne ge- dachten en zijne wegen zijn niet onze wegen! Zijn wegen zijn echter de eenig goede!

W. HOVY.

GEDRUKT TEK KON. NED. STOOMDRUKKERIJ, WARMERSTRAAT 106, AMSTERDAM.

Giesen Nieuwkerk c. a., H. R. Nieborg te Esmorra.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

DIETAL: Scheemda, L. G. Goris te Kampen, H. F. Hoeksma te Appingedam en F. Petersen te Kampen.

BEROEPEN: Ferwerd, R. J. v. d. Veen te Drie- sum, — Westraan, H. te Velde, cand., — Zeevul- len, H. F. Hoeksma, cand., — Dassen, M. van de Boom te Ambt-Vollenhove, — Middelharnis, C. Stelstra te Veen.

Synodale Genootschapskerk.

BEROEPEN: Gorinchem (sic, Zeger), E. C. Gra- vemeijer te Oldenboorn, — Schelven, C. H. Kui- peri te Haften, — Kampen, Y. J. Boutsma te Zee- termeer, — Breda, J. W. B. Bakhuizen van den Brink te Amsterdam, — Vinkeveen, B. M. Man- te 's Heer-Abtskerke, — Kat, J. Hoek te Zeevul- len, — Acquis (d. Zalt Bommel), M. M. de Lint te Oolt- gensplaat (d. Rielle), — Dokkum, R. J. Jungius te Deldum, — Stellingma, J. Rijnbeek te Ter- aard, — Echeld (dij Tiel), J. C. V. Meischke te Raamsdonk.

AAOERBOMEN: Gorkum, E. Gravemeijer te Olde- boorn, — Urk, H. Rombach te Ermelo (buiten vaste bediening), — Ravenswaai, A. v. Veen te Ben- schop, — Terheide, D. Vreugdenhil te Strijen, — Rotterdam, H. M. van Nes te Woudenberg, — Leidschendam, A. van Veen te Benschop, — Langweer, D. van Popta te Papen- drecht c. a., — Leerdam en Keckenger, B. J. van Heijningen te Kesteren, — Bunschoten, D. Meerburg te Vreeswijk aan de Vaart, — Lichtevoorde, H. C. Speelman te Uthrecht c. a., — Wester Nijland en Sasumbeek, E. van Kleffens te Sildbeek, — Leeuwarden, D. J. Veen te Bergharen, — Vierlings- beek, J. W. van Maanen te Dalen, — Kat, J. Hoek te Zeevulhove.

De colleges namen wederom een aanvang.

De opening had Woensdag j.l. plaats met een toespraak van den Hoogeerzaren Fabius over den strijd voor het beginsel. Spreker wees allereerst op het ernstige van dezen tijd, waarin de denkwijze van 1789 de heerscheide is, niettegenstaande de beloften van geluk hebben gefaald. Inzover is het einde van deze eeuw ernstiger dan dat der 18de. Maar daartegenover geeft de Heere ook rijke stof tot danken. Welk een verschil tusschen het heden en een total jaren geleden. Hoe klaag- den Groen en Wormser over schier alge- meene lawaai. Thans wordt een vragen naar beginselen gevonden, en een moed om die door te trekken ook door het eigenbelang heen.

Smartelijke ervaringen ontbreken daarbij niet. Elke tred voorwaarts op de lijn van het be- ginsel doet enkelen teruggaan. Dit noopt tot voorzichtigheid. Wie alleen voortloft zonder zich om anderen te bekommeren, wordt vaak minder door liefde voor het beginsel, dan door eigenliefde gedreven. Liefde voor het beginsel zal zich in matiging openbaren, die de kans op verwezenlijking vermeerderd, gelijk daar- toe ook de barmhartigheid maant, die doet stilstaan om ook den naaste langs de helling op te trekken. Maar toch moet het weggan van sommigen ons niet modeloos doen worden. Lezen wij niet ook in den Heland, dat velen, die eerst volgden, na eenigen tijd achterbleven? Het toestroomen van de menigte kan bewijs zijn van gebrek aan de noodige scherpte.

Voor beginselen is weer een luisterend oor.

Niet het minst mag dit aan deze universiteit worden gewacht. Blumtschli zegt, dat de jeug- digen van jaren het meest naar radicalisme neigen. Terecht, in zoover het radicalisme vaak goede opzichten vervult. Maar toch ook in dien beteren zin, dat een jongeling gaarne naar beginselen hoort, zij het ook deels, omdat hij nog niet weet hoe zwaar het valt steeds het beginsel te volgen. Tot de grootste zegeningen behoort het behoud van idealen op den mannelijken leeftijd. Doch dan wenne zich ook de jeugeling om naar beginselen te vragen; hooge eischen te stellen; te strijden tegen alle platheden en cynisme. Maar niet alleen vrag men naar beginselen; ook handele men daarnaar. Allereerst tegenover zichzelf.

Op den duur kan echter geen idealisme stand houden, dan voor zoover het rust op geloof. Gods Woord is de maatstaf. Dat Woord ons beginisel. Voor wetenschap en leven. Dit zegt veel. Het is een reuswerk de wetenschap in haar geheel tot Gods Woord terug te leiden,